ונהפוך הוא

ספר החינוך מצוה תרג מצוה לזכור מה שעשה עמלק לישראל בצאתם ממצרים

(א) שנצטוינו לזכור מה ששעה עמלק לישראל שהתחיל להתגרות בם בצאתם ממצרים בטרם נשא גוי וממלכה ידו עליהם, וכענין שכתוב [במדבר כ"ד, כ'] ראשית גוים עמלק, ותרגומו, ריש קרביא דישראל הוה עמלק, שהכל היו יראים מהם בשמעם היד הגדולה אשר עשה להם ה' במצרים, והעמלקים ברוע לבבם ובמזגם הרע לא שתו לבם לכל זה ויתגרו בם, והעבירו מתוך כך יראתם הגדולה מלב שאר האומות, וכענין שמשלו בזה משל רבותינו זכרונם לברכה [תנחומא כאן] ליורה רותחת שאין כל בריה יכולה לירד לתוכה, ובא אחד וקפץ וירד לתוכה, אף עלפי שנכוה הקר אותה לאחרים. ועל זכירת ענינם זה נאמר [דברים כ"ה, י"ז], זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים.

משרשי המצוה, **לתת אל לבנו שכל המיצר לישראל שנאוי לפני השם ברוך הוא, וכי לפי רעתו וערמת רוב נזקו תהיה מפלתו ורעתו כמושאתה מוצא בעמלק כי מפני שעשה רעה גדולה לישראל שהתחיל הוא להזיקם ציונו ברוך הוא לאבד זכרם מני ארץ ולשרש אחריו עד כלה.**

מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה שחיוב זכירה זו היא בלב ובפה, וכן הוא בספרי, זכור את אשר עשה וגו', יכול בלבבך כשהוא אומרלא תשכח הרי שכחת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיך, עד כאן בספרי, כדי שלא ישכח הדבר, פן תחלש איבתו ותחסר מהלבבות באורך הזמנים.

ספר החינוך מצוה תרד מצוה להכרית זרעו של עמלק

(א) שנצטוינו למחות זרעו של עמלק ולאבד זכרו מן העולם זכר ונקבה גדול וקטן, ועל זה נאמר [דברים כ"ה, י"ט], תמחה את זכר עמלק, שבכלל זכר הוא הכל. וכבר טעה בנקוד תיבה זו גדול הדור, והוא יואב בן צרויה, והשאיר מהם הנקבות, לפי שרבו לא השגיח יפה עליו כשלמדו מקרא זה ונשתבש יואב וקרא זכר, כמו שבא בבבא בתרא פרק לא יחפור [כ"א ע"ב].

רמב"ם משנה תורה הלכות מלכים פרק ו'

הלכה א אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה, שנאמר כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום, אם השלימו וקבלו שבע מצות שנצטוו בני נח עליהן אין הורגין מהן נשמה והרי הן למס, שנאמר יהיו לך למס ועבדוך,קבלו עליהן המס ולא קבלו העבדות או שקבלו העבדות ולא קבלו המס. אין שומעין להם עד שיקבלו שניהם...

הלכה ד ואם לא השלימו או שהשלימו ולא קבלו שבע מצות, עושין עמהם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים, ובוזזין כל ממונם וטפם, ואין הורגין אשה ולא קטן שנאמר והנשים והטף זה טף של זכרים, במה דברים אמורים במלחמת הרשות שהוא עם שאר האומות. **אבל שבעה עממין ועמלק שלא השלימו אין מניחין מהם נשמה שנאמר כן תעשה לכל וגו' רק מערי העמים לא תחיה כל נשמה, וכן הוא אומר בעמלק תמחה אתזכר עמלק, ומנין שאינו מדבר אלא באלו שלא השלימו שנאמר לא היתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל בלתי החוי יושבי גבעון את הכל לקחו במלחמה כי מאת ה' היתה לחזק את לבם לקראת המלחמה את ישראל למען החרימם, מכלל ששלחו להם לשלום ולא קבלו.** *+/השגת הראב"ד/ אבל שבעה עממין ועמלק וכו'. א"א זה שבוש אלא שיכול לומר השלימו לקבל המצות.+*

כסף משנה שם

[ד] אבל שבעה עממין ועמלק וכו'. כתב הראב"ד זה שיבוש אלא שיכול לומר השלימו לקבל המצות עכ"ל. טעמו לומר שבעה עממין ועמלק אף ע"פ שהשלימו ורצו לקבל עליהם מס ועבדות הורגין אותם. **אלא שאפשר לטעון בעד רבינו ולומר שבכלל השלימו הוא קבלת שבע מצות שאם קבלו עליהם שבע מצות הרי יצאו מכלל שבעה עממין ומכלל עמלק והרי הם כבני נח הכשרים:***

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף י.

הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דרבי מאיר והוו קא מצערו ליה טובא, הוה קא בעי רבי מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו. אמר הליה ברוריא דביתהו: מאי דעתך? - משום דכתיב: יתמו חטאים, מי כתיב חוטאים? חטאים כתיב! ועוד, שפיל לסיפיה דקרא: ורשעים עוד אינם, כיון דיתמו חטאים - ורשעים עוד אינם? אלא, בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה - ורשעים עוד אינם. בעא רחמי עלויהו והדרו בתשובה.

סידור התפילה - עמידה וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה. **וְכָל הָרִשְׁעָה כְּרֶגַע תֹּאבֵד.** וְכָל אוֹיְבֶי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ. וְהַזֵּדִים מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה ה', שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

פירוש עיון תפילה על הסידור - להרב יעקב צבי מקלנבורג - בעל הכתב והקבלה

נכאה: וכל הרשעה כרגע תאבד. כ"ש ני' כנר"ח ר"ע בכו"מ מו"מ סופי' רפ"ח ,פ"ם יתמו חטאים וגו' (ברכות י' ע"א מי כתיב יתמו חטאים סליאים כתיב) ונא לומר פתי רשעה" שכלה, וכן פם מחסלנים בברכת קדוכת הכם נר"ח ויזה"ל ול' ברטפס כלה כמטן תכלה, וכן מובטח רוב הסלוחים מל מפלת כרטפס לא מל מפלת ברכפים , כמו נפליני לבבח מל כן כיוס לך וגו' נבעניר נגלים מן סאיר וסלגלים כרוח יכרתון, מכל עובריכם יחמ נכם לבוב מל הפי"ח וידע כל מעול כי מחס מעלתו יחכון כל יומר כי מחה ימיה , וכן לגו מחסלנים בהכיס זכם כפיוס"ב ד"ב ויסי לפון מלפיך ,ובתוסס תרחם מל מפעי וכו' וחן נלבה מחד מדר נלוכן ובכמב לבנם הלכן ויבוגו מליך בגב מלם ויו" פ"ם : ובלבות זדון כמדה

עין יעקב - מסכת סנהדרין אות (קסג) שם תָּנוּ רַבָּנָן, נַעֲמָן - גֵּר תּוֹשָׁב הָיָה. גְּבוּזַרְאֲדָן[1] - גֵּר צֶדֶק הָיָה. מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל סִיסְרָא[2] - לָמְדוּ תּוֹרָה בִּירוּשָׁלַיִם, מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל סַנְחֵרִיב[3] - לָמְדוּ תּוֹרָה בָּרַבִּים, וּמֵאַן נִינְהוּ? שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן. מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל הָמָן - לָמְדוּ תּוֹרָה בִּבְנֵי בְּרַק (ומנו רב שמואל בר שילת). וְאַף מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע - בִּקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַכְנִיסָן תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה.**

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כט/א. ב

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה אמר רב פפא הלכך בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מינה באב דריע מזליה ולימצי נפשיה באדר דבריא מזליה.

*"לתת לכם אחרית ותקוה" אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אלו דקלים וכלי פשתן

**"ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה" אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כריח שדה של תפוחים:

רש"י ונתתי לכם אחרית ותקוה - איידי דאיירי רב יהודה לעיל, נקיט ואזיל: דקלים - להתפרנס מהן, שיש מהן בבבל הרבה, כדאמרינן בפרק קמא (ט, ב) עולא איקלע לבבל חזא מלא צנא דתמרי כו': כלי פשתן - ללבוש:

* ירמיהו פרק כט

(י) כִּי כֹה אָמַר יְקוָק כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם וְהֲקִמֹתִי עֲלֵיכֶם אֶת דְּבָרִי הַטּוֹב לְהָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה: (יא) כִּי אֲנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת הַמַּחֲשָׁבֹת אֲשֶׁר אֲנֹכִי חֹשֵׁב עֲלֵיכֶם נְאֻם יְקוָק מַחְשְׁבוֹת שָׁלוֹם וְלֹא לְרָעָה לָתֶת לָכֶם אַחֲרִית וְתִקְוָה: (יב) וּקְרָאתֶם אֹתִי וְהַלַּכְתֶּם וְהִתְפַּלַּלְתֶּם אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי אֲלֵיכֶם: (יג) וּבַקַּשְׁתֶּם אֹתִי וּמְצָאתֶם כִּי תִדְרְשֻׁנִי בְּכָל לְבַבְכֶם: (יד) וְנִמְצֵאתִי לָכֶם נְאֻם יְקוָק וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבִיתְכֶם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם וּמִכָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּי אֶתְכֶם שָׁם נְאֻם יְקוָק וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִגְלֵיתִי אֶתְכֶם מִשָּׁם: (טו) כִּי אָמַרְתֶּם הֵקִים לָנוּ יְקוָק נְבִאִים בְּבָבֶל: ס

** מהרש"א חידושי אגדות תענית כט:ב

כריח שדה של תפוחים. וכתבו התוספות י"א תפוחים כריח אתרוגים עכ"ל...ואולי שדקדקו לפרש אתרוגים ע"פ מ"ש במדרשות כי ריח ג"ע שנכנס עם יעקב היה מהבגדים כדכתיב וירח את ריח בגדיו **שאלו הבגדים עמדו כבר בג"ע כי של אדה"ר היו ובאו ליד נמרוד ואח"כ גזלן וחמדן עשו ממנו** שע"כ נקראו החמודות כדאמרינן במדרשות ואית ליה **דאילן שאכל ממנו אדם הראשון אתרוג היה** כדאמרינן פרק בן סורר **ומאותו אתרוג קבלו בגדיו ריח אתרוג של ג"ע** וקצת יש סמך לדבריהם אלו מספר הזוהר זו"ל ותרא האשה כי טוב העץ וגו' מה חמת אר"י ההוא אילנא הוה סליק ריחוכד"א כריח שדה אשר ברכו ה' ובגין ההוא ריח דהוה סליק חמדת ליה למיכל מיניה אבל בב"ר לא משמע ן שיהא הריח מג"עבא ע"י הבגדים של עשו אלא שבזכות יעקב נכנס עמו ריח של ג"ע וההיפך בעשו על ידי רשעתו נכנס גיהנם וז"ק:

מגילת אסתר פרק ח'

(א) בַּיּוֹם הַהוּא נָתַן הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה אֶת־בֵּית הָמָן צֹרֵר הַיְּהוּדִים וּמָרְדֳּכַי בָּא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי־הִגִּידָה אֶסְתֵּר מַה הוּא־לָהּ: (ב) וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ אֲשֶׁר הֶעֱבִיר מֵהָמָן וַיִּתְּנָהּ לְמָרְדֳּכָי וַתָּשֶׂם אֶסְתֵּר אֶת־מָרְדֳּכַי עַל־בֵּית הָמָן: פ

ספר אמרי אמת - שושן פורים

ותשם אסתר את מרדכי על בית המן, **הם הוציאו כל ניצוצות הקדושה מקליפת המן,**

איתא מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק ואיתא בעין יעקב ומנו רב שמואל בר שילת, **איתא מהאר"י ז"ל דשיל"ת הוא ר"ת שויתי ה' לנגדי תמיד, רב שמואל בר שילת היה מייחד יחודים חדשים בכל יום**

שמות פרשת תצוה פרק כח (טו) וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: (טז) רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ: (יז) וּמִלֵּאתָ בוֹ מִלֻּאַת אֶבֶן אַרְבָּעָה טּוּרִים אָבֶן אֹדֶם פִּטְדָה וּבָרֶקֶת הַטּוּר הָאֶחָד: (יח) וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נֹפֶךְ סַפִּיר וְיָהֲלֹם: (יט) וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה: (כ) וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ וְשֹׁהַם וְיָשְׁפֵה מֻשָּׁבְצִים זָהָב יִהְיוּ בְּמִלּוּאֹתָם:

ספר מי השילוח חלק ב' פרשת ויחי

בנימין זאב יטרף. בנימין נקרא טורף, כדאיתא בגמ' (זבחים נ"ג) בחלקו של טורף. ואבנו בחושן נקרא ישפה, יש פה לחטוף ולקבל ממקומות הרחוקים ביותר ומכניס זאת לקדושה. מפני ששבט בנימין עומד על הספר וכל דבר טוב וניצוץ קדוש שרואה בין העכו"ם מכניסה לקדושה ולכן ברכו משה (דברים ל"ג,י"ב) ובין כתפיו שכן,...אכן השי"ת תמיד חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, **וכמו שמצינו ששאול ריחם על אגג מפני שאמר אוי לי שמא יכלה זרעי (תנא דבי אליהו רבה כ"א) אע"פ שזה הרחמנות היה נחשב לו לחטא, מכל מקום חשב השי"ת שמזה הפעולה ישאר מחשבה טובה, כדאיתא בגמ' (גיטין נ"ז:) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, ונתברר בזה כוונת שאול שזה היה כוונתו להוציא הטוב והקדושה שנמצא באגג, כי שאול הוא מבנימין, ולכן נקרא זאב יטרף.**

הראי"ה קוק זצ"ל - מדות הראי"ה. מידת האהבה. אות ו

מדת האהבה השרויה בנשמת הצדיקים היא כוללת את כל הברואים כולם, ואינה מוציאה מן הכלל שום דבר ולא עם ולשון, **ואפילו עמלק אינו נמחה כי אם מתחת השמים, אבל על ידי הזיכוך מתעלה הוא לשורש הטוב,** אשר הוא מעל השמים, ונכלל הכל באהבה העליונה, אלא שצריך כח גדול וטהרה עצומה ליחוד נשגב זה

[1] Nebuzaradan was the commander of Nebuchadnezzar's guard who was in charge of the destruction of the Temple and the deportation of the people of Judah.
[2] Sisera was commander of the Canaanite army of King Jabin of Hazor, who is mentioned in Shoftim 4-5. After being defeated by the forces of the Israelite tribes of Zebulun and Naphtali under the command of Barak and Deborah, Sisera was killed by Jael, who hammered a tent peg into his temple.
[3] King of Ashur who besieged Yerushalayim in the days of Chizkiyahu Hamelech and would have destroyed Yerushalayim and the Beis HaMikdash had it not been for a miracle from Hashem.

מסכת מגילה ד ע"א איתמר נמי, אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה: חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר (תהלים ל) 'למען יזמרך כבוד ולא ידם ה' אלקי לעולם אודך'.

שבת פה. ויתיצבו בתחתית ההר א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב (אסתר ט, כז) קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר. **רש"י בימי אחשורוש**-מאהבת הנס שנעשה להם:

היפוך במגילה

1. משתה ושמחה

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יב.

שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה אמר להם אמרו אתם אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע

אסתר פרק ט'

(טז) וּשְׁאָר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּמְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהֲלוּ וְעָמֹד עַל־נַפְשָׁם וְנוֹחַ מֵאֹיְבֵיהֶם וְהָרֹג בְּשֹׂנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וּבִזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם: (יז) בְּיוֹם־שְׁלֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְנוֹחַ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וְעָשָׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה: (יח) וְהַיְּהוּדִים אֲשֶׁר־בְּשׁוּשָׁן נִקְהֲלוּ בִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ וְנוּחַ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ וְעָשָׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה: (יט) עַל־כֵּן הַיְּהוּדִים הַפְּרָזִים הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת עֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר שִׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב וּמִשְׁלֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ: (כ) וַיִּכְתֹּב מָרְדֳּכַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל־כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַקְּרוֹבִים וְהָרְחוֹקִים: (כא) לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת עֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֶת יוֹם־חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה: (כב) כַּיָּמִים אֲשֶׁר־נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים:

2. ז' אדר

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יב:

...תנא: כיון שנפל פור בחדש אדר שמח שמחה גדולה, אמר: נפל לי פור בירח שמת בו משה. ולא היה יודע שבז' באדר מת ובז' באדר נולד.

3. ככה יעשה לאיש

אסתר פרק ו'

(ו) וַיָּבוֹא הָמָן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה־לַּעֲשׂוֹת בָּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ לְמִי יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יְקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי: (ז) וַיֹּאמֶר הָמָן אֶל־הַמֶּלֶךְ אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ: (ח) יָבִיאוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לָבַשׁ־בּוֹ הַמֶּלֶךְ וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וַאֲשֶׁר נִתַּן כֶּתֶר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ: (ט) וְנִתֵּן הַלְּבוּשׁ וְהַסּוּס עַל־יַד־אִישׁ מִשָּׂרֵי הַמֶּלֶךְ הַפַּרְתֳּמִים וְהִלְבִּישׁוּ אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ וְהִרְכִּיבֻהוּ עַל־הַסּוּס בִּרְחוֹב הָעִיר וְקָרְאוּ לְפָנָיו כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ: (י) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן מַהֵר קַח אֶת־הַלְּבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַעֲשֵׂה־כֵן לְמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי הַיֹּשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ אַל־תַּפֵּל דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: (יא) וַיִּקַּח הָמָן אֶת־הַלְּבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס וַיַּלְבֵּשׁ אֶת־מָרְדֳּכַי וַיַּרְכִּבֵהוּ בִּרְחוֹב הָעִיר וַיִּקְרָא לְפָנָיו כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ: (יב) וַיָּשָׁב מָרְדֳּכַי אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְהָמָן נִדְחַף אֶל־בֵּיתוֹ אָבֵל וַחֲפוּי רֹאשׁ:

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף טז.

ויקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו. כיהוה נקוט ואזיל בשבילא דבי המן חזיתיה ברתיה דקימטא אאיגרא. סברה: האי דרכיב - אבוה, והאי דמסגי קמיה - מרדכי. שקלהעציצא דבית הכסא ושדיתיה אריש דאבוה. דלי עיניה וחזת דאבוה הוא, נפלה מאיגרא לארעא ומתה.

4. העץ

אסתר פרק ה'

(יג) וְכָל־זֶה אֵינֶנּוּ שֹׁוֶה לִי בְּכָל־עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת־מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי יֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ: (יד) וַתֹּאמַר לוֹ זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וְכָל־אֹהֲבָיו יַעֲשׂוּ־עֵץ גָּבֹהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבַבֹּקֶר אֱמֹר לַמֶּלֶךְ וְיֵתְלוּ אֶת־מָרְדֳּכַי עָלָיו וּבֹא־עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתֶּה שָׂמֵחַ וַיִּיטַב הַדָּבָר לְפָנֵי הָמָן וַיַּעַשׂ הָעֵץ: פ

אסתר פרק ז'

(ח) וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגִּנַּת הַבִּיתָן אֶל־בֵּית מִשְׁתֵּה הַיָּיִן וְהָמָן נֹפֵל עַל־הַמִּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲגַם לְכִבּוֹשׁ אֶת־הַמַּלְכָּה עִמִּי בַּבָּיִת הַדָּבָר יָצָא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפְנֵי הָמָן חָפוּ: ס (ט) וַיֹּאמֶר חַרְבוֹנָה חַד מִן־הַסָּרִיסִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה־הָעֵץ אֲשֶׁר־עָשָׂה הָמָן לְמָרְדֳּכַי אֲשֶׁר דִּבֶּר־טוֹב עַל־הַמֶּלֶךְ עֹמֵד בְּבֵית הָמָן גָּבֹהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תְּלֻהוּ עָלָיו: (י) וַיִּתְלוּ אֶת־הָמָן עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר־הֵכִין לְמָרְדֳּכָי וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה:

5. המכתבים והספרים

אסתר ג:י-יא

י וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהָמָן בֶּן הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי צֹרֵר הַיְּהוּדִים. יא וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ. יב וַיִּקָּרְאוּ סֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ וַיִּכָּתֵב כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה הָמָן אֶל אֲחַשְׁדַּרְפְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְאֶל שָׂרֵי מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל שָׂרֵי עַם וָעָם מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ וְעַם וָעָם כִּלְשׁוֹנוֹ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נִכְתָּב וְנֶחְתָּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ. יג וְנִשְׁלוֹחַ סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים אֶל כָּל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז.

אסתר ה:ה-יא

ה וְהַאמֹר אם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב וְאִם מָצָאתִי חֵן לְפָנָיו וְכָשֵׁר הַדָּבָר לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וְטוֹבָה אֲנִי בְּעֵינָיו יֵכָתֵב לְהָשִׁיב אֶת הַסְּפָרִים מַחֲשֶׁבֶת הָמָן בֶּן הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי אֲשֶׁר כָּתַב לְאַבֵּד אֶת הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ. ו כִּי אֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי בָּרָעָה אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת עַמִּי וְאֵיכָכָה אוּכַל וְרָאִיתִי בְּאֹבְדַן מוֹלַדְתִּי. ז וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְאֶסְתֵּר הַמַّלְכָּה וּלְמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי הִנֵּה בֵית הָמָן נָתַתִּי לְאֶסְתֵּר וְאֹתוֹ תָלוּ עַל הָעֵץ עַל אֲשֶׁר שָׁלַח יָדוֹ בִּיהוּדִים[בַּיְּהוּדִים]. ח **וְאַתֶּם כִּתְבוּ עַל הַיְּהוּדִים כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְחִתְמוּ בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ כִּי כְתָב אֲשֶׁר נִכְתָּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְנֶחְתּוֹם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ אֵין לְהָשִׁיב.** ט וַיִּקָּרְאוּ סֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ בָּעֵת הַהִיא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא חֹדֶשׁ סִיוָן בִּשְׁלוֹשָׁה וְעֶשְׂרִים בּוֹ וַיִּכָּתֵב כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה מָרְדֳּכַי אֶל הַיְּהוּדִים וְאֶל הָאֲחַשְׁדַּרְפְּנִים וְהַפַּחוֹת וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת אֲשֶׁר מֵהֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ וְעַם וָעָם כִּלְשׁוֹנוֹ וְאֶל הַיְּהוּדִים כִּכְתָבָם וְכִלְשׁוֹנָם. י **וַיִּכְתֹּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וַיַּחְתֹּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים בַּסּוּסִים רֹכְבֵי הָרֶכֶשׁ הָאֲחַשְׁתְּרָנִים בְּנֵי הָרַמָּכִים. יא אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ לַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל עִיר וָעִיר לְהִקָּהֵל וְלַעֲמֹד עַל נַפְשָׁם לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל חֵיל עַם וּמְדִינָה הַצָּרִים אֹתָם טַף וְנָשִׁים וּשְׁלָלָם לָבוֹז.**

מלבים על אסתר ח:ז-ח הנה המלך לא הסכים לעצתה להשיב את הספרים החתומים בחזרה, כי כתב אשר נכתב בשם המלך אין להשיב, אולם יעץ להם עצה נכונה בהשכל ודעת, שישארו הספרים הראשונים בידי השרים, ובכל זאת יבטח לבם מכל נזק. הנה היה בענין זה שתי עצות:

א. כי בכתבים הראשונים היה כתוב **להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים**, ובזה יש לבאר מלת היהודים לנושא המאמר **להשמיד להרוג ולאבד את כל**, ומי יהיה המשמיד. **היהודים**, הם יהיו המשמידים. ובזה חסר הפעול. **כי לא פירש באגרת הראשונים את מי ישמידו, וזאת יבארו האגרות האחרונות שהוסיף בהם מלת עם ומדינה הצרים אותם להשמיד להרוג את כל חיל עם ומדינה הצרים. ומי ישמיד, היהודים ישמידו את כל חיל עם ומדינה, ומעתה האגרות האחרונות לא ישיבו ויבטלו את הראשונות רק יבארו אותם. וכל שהתחתה השני אינו מגרע מן הראשון רק מוסיף בו דברים לבארו איך זה נקרא שמשיב דברי המלך**, וזאת כוונה אסתר בעצת המלך, ועז"א **ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם**, ר"ל על מות היהודים תוכלו לכתוב הבאור כטוב בעיניכם, לבארו שהיהודים יהיו המשמידים לא הנשמדים:

ליקוטי הלכות לרבי נתן מברסלב זצ"ל - חלק אורח חיים:הלכות פורים:הלכה ד

וזהו בחינת עצם מעלת פורים, ואיתא (עין פע"ח שער הפורים פרק ה) שבשום יום טוב ואפלו בשבת לא נמצא תקף הארה נפלאה כמו בפורים. כי באמת הפליא השם יתברך עמנו ונתהפך מהפוך אל הפוך ממש. כמו שכתוב (אסתר ט א), "ונהפוך הוא" וכו'. כי הוא רצה להתגבר חס ושלום, בבחינת הקלפה השניה שאין שם שום טוב וכו' כנ"ל. ועל - ידי הצדיק מרדכי נתהפך בהפוך ממש. כי זכו שיתגלה אור האהבה שבדעת שמשם מקבלת חיות הקלפה הנ"ל מגדל ההסתרה. ועכשיו נתגלה אור הגנוז הזה והם נתבטלו כנ"ל. כי אין חיותם רק מההסתרה וכו' כנ"ל.

ה: ועל - כן "**חייב לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי**" (מגילה ז ב שו"ע או"ח סימן תרצה). כי שם הוא **למעלה מהדעת** ושם אין שיך לומר ארור המן וכו', כי שם הוא כלו טוב למעלה מהמדות למעלה מימי טוב וימי רע כנ"ל. וזה בחינת סוד פרה אדמה. שהוא בחינת חקה למעלה מהדעת והוא מטמא שהורים ומטהר טמאים (עין פרה ד' ד, במדבר רבה י"ט, ג ה, קהלת רבה ח' (א') ה, תנחומא חקת י', תקו"ז תקון כ"א דף מ"ח.), שאי אפשר להבין זה הסוד עד לעתיד שיתגלה התורה הגנוזה כנ"ל.

ו: וזה בחינת "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח" וכו' (שמות יז יא) - "וכי ידיו של משה עושות מלחמה וכו' אלא בזמן שישראל מסתכלין למעלה הם נוצחים" וכו' (ראש השנה כט א/"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו', וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא לומר לך: כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה, ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים - היו מתגברים, ואם לאו - היו נופלים"), **כי כשמתגבר קלפת עמלק חס ושלום. אזי התקון להסתכל למעלה, להסתכל ולהבין בשרש אחיזתו למעלה, להבין שהוא מקבל חיות מלמעלה מקדשה הגבה למעלה מכל הקדשות, ועל - ידי זה מכניעין ומפיליו אותו כנ"ל:**

ספר קדושת לוי קדושות לפורים קדושה רביעית

ועוד גדלה הנס דפורים, שכל הדברים שעשה המן וכונתו היה לרעת ישראל, והוא היה הכל לטובת ישראל. אשר עשה העץ לתלות ואשר יעץ להרוג את ושתי, וזהו היה הכל לטובת ישראל ולמפלתו, כמו שאיתא בתנא דבי אליהו (רבה פכ"א; ויק"ר ה, ד) 'לטובתי נשברה רגלי פרתי'. **מזה יחשוב, שבאם יבוא לאדם איזה רעה יחשוב לו שהכל הוא לטובה, שצריך האדם לחשוב שכל המאורעות בא מן הבורא ברוך הוא, ואם כן בודאי הוא טובה, כי הוא המלך הטוב ובודאי לא יבא שום רעה ממנו. וזה הוא הארת פורים, שמכל הרעות של המן בא טובות. ובמקום אחר נבאר זה באורך. והנה זה גרם שידעו שהכל מהבורא, והוא המלך הטוב.** ועוד טעם שנהפך 'פור המן לפורינו', שכל הטבעים נזדככו. **נמצא, אחר שאדם יעמיק במחשבתו שכל רעות יהפכו לטובות, כמו המן שמרעתו בימי מרדכי ואסתר נתהפך לטוב, מזכך בזה המחשבה שלא יבוא עליו שום רעה. וכל הדברים אשר ברגע נראין לדבר רע, כשישמח בה ויאמר 'גם זו לטובה' יתהפך לטוב. ולא יפחד משום דבר, כמו שנאמר (תהלים קיב, ז) 'משמועה רעה לא ייירא'. וזה הוא בזכות המחשבה והאמירה שהכל לטובה, כמו שהיה בימי מרדכי ואסתר שהכל היה לטובה.**

וזהו 'חייב אינש לביסומי בפוריא עד' כו', מחויב להתענג בהארת פורים שיאמר שאיננו בעולם כלל שום רעה, שבין הדברים רעים שהוא בכלל 'ארור המן', ובין הדברים הטובים שהוא בכלל 'ברוך מרדכי'. הוא הכל טוב, ואין שום רע כלל בעולם. וזהו 'עד דלא ידע', כלומר **שכל הדברים אף על פי שנראין רע, אין הכוונה רק טוב, ואין שום רע, כי הכל מהבורא ברוך הוא המלך הטוב.** וזה 'ולא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', **שכולם המה טובות לישראל** ולא יש שום דבר רע, כמו בימי מרדכי ואסתר שמכל המחשבות רעות נתהפך הכל לטוב. ובחלקים אחרים נבאר כל זה באריכות. והא-ל הטוב יתן לנו הטוב והמטיב, אמן סלה:

נספחים

* **מכילתא על שמות יז** פסוק טז ויאמר כי יד על כס יה מלחמה לה' וגו'. ר' יהושע אומר: לכשישב הקדוש ברוך הוא על כסא מלכותו ותהי ממלכתו, באותה שעה "מלחמה לה' בעמלק". **ר' אלעזר המודעי אומר, נשבע הקדוש ברוך הוא בכסא הכבוד שלו אם אניח נין ונכד של עמלק תחת כל השמים, שלא יאמרו: גמל זה של עמלק; אם אניח נין ונכד לעמלק ר' אליעזר אומר: נשבע המקום בכסא הכבוד שלו שאם יבא אחד מכל האומות שיקבלוהו, ולעמלק ולביתו לא יקבלוהו.**

** גליוני הש"ס לר' יעקב ענגל גיטין נז:

חזון איש רמב"ם - מלכים שם

שם מבני בניו של סנן למתו פרש כו', ל"ב כמו מפלגת שלמה לסרב הגדיש ר' שלמה מרחלמסק ז"ל כתבה דהא מבואר בפסיקתא פיסקא דאכור לם לאמר מעה לך במלך דאין מקבלין נרים מרש ממלך ח"ל לוי מבני בניו של סנן כו' ע"פ [וכפסיקתא הנ"ל מא ל"ב במכילתא פוס פ' בשלח ובמר"ל מ"פ] דמכתם בתמם מרש ממלך שאשלח לסכים מרש מרש ממלך ולוגם לו בן דסנן דסוא לימנו פמיתם לרש ממלך דנמכר"ם כלי מאד מפכר כמכוחר בינמוה מ"ח כ' ה"ב סבן פסוא וכל יולה מלגיו ספר מקבלין מתן ומל כמם סמוכם כלן ומא דאמר מבני בניו לא דוקא כן סמוכם יולה מלגיו פ' רש"י מפרש ל"ד כ' ד"ס בן בנו ומ"מ מל פגלון לשל ל"ו כ'

שם נסכ' מרחמ"ב זה שנם מנם מיכול לומר הגליון לקבל המנות. נראה דכוונת הר"ש דלעולם אין פוחתין לשלו' ואין מוריגין מתנו מם ועבנות, אלא שאם קבל ז' מנות, מ"כ אסור לחורנו, ול' הר"ש מתפרש מיכול עמלק לומר הגליון אלו מ"ש מקבל מנות נ"מ. ונראה דדוקא קדם שנכנסו לתלמוד אבל לאחר שנכנסו לתלמוד אין מקבלין מתן דלא עדיפי מז' מנות.

דבנם' פסחדרין ל"ו ג' אחרו מבני בניו של סנן למתו תורם בני בנו, והיינו שנאו מבני בניו לתנייר וקבלו מתן ומ"מ דאנב אנשים נכנס בתלמוד, ר"ש בני בניו שלא נשתו מלחמה מקבלין מתן, ומיהו מכלן אין לאוכיח דמקבלין נרים ומשלק ר"ל דבני בניו נתערבו בפחרים וקבלו מתם, ומ"מ לאמנו מזרעי רבנו הר"ש דאם בחים לתנייר מקבלין מתן, ומ"מ דאיתא מכיכלתא שלמי נשלם ומשלה אחרת שפלין לתנייר מקבלין מתן ומשלק אין מקבלין מתן, ומאמרו שלא יבא בין ונכד תחת השמים בעמלק, היינו לאחר שנכנסו לתלמוד אין מקבלין מתן, דנשאר אחרת מקבלין מן תר"ב ומכ"ש מי שנשב ל"ס ג', ולא יבא ד' בין ונכד לעמלק מיינו בעבור מעשה עמלק, ובדאחרת ע"ש ל' בקבו, ולא מ' ברית לבית עבו בעבור מעשה עבו, ומא דאמרו מתכילתא שם מכבר מוד מתומה שנה מה שלאחר למעשה בנו אם יבוא מכל המנות שנעשלם לתנייר מיקבלוהו ומביתו של עמלק אלא מקבלוהו, ל"ל דבר עמלקי זה היה נתלמוד ולכך ומתנייר מקבלוהו, ומה אמר מקבלוהו אלא כדין כיון שהיה נתלמוד. (יו"ד